

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ)

Ενότητα 11: Η αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα της Ιστορίας:
παραδοσιακές και εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης- Περιεχόμενα
προφορικής και γραπτής αξιολόγησης - Τεχνικές ερωτήσεων

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΜΑΥΡΟΣΚΟΥΦΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

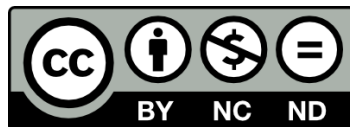
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Η αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα της Ιστορίας

Είδη αξιολόγησης (1)

- **Παραδοσιακή:**
 - Διαγνωστική.
 - Διαμορφωτική.
 - τελική / ολική.
- **Είδη τεστ:**
 - Τεστ με βάση νόρμες: σύγκριση γνώσεων και δεξιοτήτων με το μέσο όρο.
 - Τεστ με βάση κριτήρια: σύγκριση με προσδιορισμένους στόχους και απαιτήσεις κατά επίπεδα.

Είδη αξιολόγησης (2)

- **Σύγχρονα είδη αξιολόγησης:**
 - ολιστική: με βάση ποικιλία στοιχείων (επιδόσεις, συνεργασία, συμμετοχή κ.λπ.), σφαιρική πληροφόρηση για πορεία και ποιότητα μάθησης.
 - εναλλακτική: μη τυπικές μορφές, π.χ. δραματοποίηση, εργασία πεδίου, κατασκευές, αυτοαξιολόγηση, μεταξύ «ομοτίμων».
 - αυθεντική: εφαρμογή γνώσεων και δεξιοτήτων σε καταστάσεις που μοιάζουν με αυτές του πραγματικού κόσμου.

Γενικές αρχές αξιολόγησης στο μάθημα της Ιστορίας

- **Μορφή και περιεχόμενα:** κίνηση κατά μήκος ενός συνεχούς:
 - κλειστές ερωτήσεις: ανάκληση γνώσεων, ανάλυση και κατανόηση εννοιών, πηγών κ.λπ. = επιλογή συγκεκριμένων στοιχείων από ένα ευρύ σώμα πληροφοριών.
 - ανοιχτές ερωτήσεις: δεξιότητες γραφής, οργάνωση σκέψης με σκοπό την τεκμηρίωση και την ιστορική εξήγηση = ικανότητα αναπαράστασης και προσωπικές εκτιμήσεις.
- **Πλαισίωση αξιολογικής διαδικασίας:**
 - διαγνωστική ή διαπιστωτική αξιολόγηση: συνήθως με τη μορφή προκαταρκτικού τεστ (pre-testing) = έλεγχος δεξιοτήτων, κατανόησης ιστορικών εννοιών.
 - μεταγνωστική αξιολόγηση: συνειδητοποίηση φύσης προβλημάτων και δυσκολιών κατά τη διαδικασία μάθησης, αυτοαξιολόγηση μαθησιακής πορείας.

Περιεχόμενα αξιολόγησης (1)

- **Ακαδημαϊκές δεξιότητες:**
 - Αναπαραγωγή.
 - διάκριση σημαντικού από λιγότερο σημαντικό.
 - διάκριση μεταξύ πρωτογενών και δευτερογενών πηγών – αξιολόγηση της εγκυρότητας και της σημασίας τους.
 - κατανόηση της σημασίας του παρελθόντος για τη ζωή του ανθρώπου.

Περιεχόμενα αξιολόγησης (2)

- κατανόηση γεγονότων όπως τα βίωσαν οι άνθρωποι στο παρελθόν (ενσυναίσθηση).
- αναγνώριση της σημασίας ανθρώπων που διέφεραν.
- κριτική προσέγγιση και ανάλυση πηγών.
- προσδιορισμός αιτιακών σχέσεων μεταξύ των γεγονότων.
- υποβολή ερωτημάτων στο υλικό και διατύπωση υποθέσεων – προέκταση πέρα από τα δεδομένα.

Περιεχόμενα αξιολόγησης (3)

- αναγνώριση και εξήγηση διαφορετικών ερμηνειών.
- προτάσεις για επίλυση ιστορικών προβλημάτων.
- διαπιστώσεις για τις ανθρώπινες συμπεριφορές και τη σχέση τους με το ιστορικοκοινωνικό πλαίσιο.
- άντληση στοιχείων από τις πηγές για τη συγκρότηση επιχειρημάτων.
- διατύπωση αξιολογικών κρίσεων.
- διαμόρφωση λογικών και τεκμηριωμένων συμπερασμάτων.
- σύνθεση απόψεων με βάση την ανάλυση πηγών.

Περιεχόμενα αξιολόγησης 4)

- **Επικοινωνιακές δεξιότητες:**
 - οργάνωση, ερμηνεία και έκφραση σκέψεων (άποψη - θέση, συγκρότηση αφήγησης).
 - οργάνωση παρουσίασης (παραδείγματα, αξιοποίηση τεκμηρίων, επιχειρήματα για την υποστήριξη των βασικών θέσεων, στυλ κ.λπ.).

Παραδείγματα γραπτών δραστηριοτήτων

- **Φύλλο εργασίας:** ασκήσεις ανάλυσης και ερμηνείας πηγών (document-based questions).
- **Ασκήσεις διάκρισης πρωτογενών – δευτερογενών πηγών.**
- **«Τεστ της συνέπειας και της διασταύρωσης»:** έλεγχος πηγών για τυχόν αντιφάσεις στο εσωτερικό τους ή σε σχέση με άλλες.
- **«Άνοιγμα» πηγών:** ύστερα από την ανάλυση και την κριτική αξιολόγηση μιας πηγής αναζήτηση και ανάλυση άλλων με παρόμοιες ή / και αντίθετες οπτικές).

Παραδείγματα γραπτών δραστηριοτήτων (1)

- **Ασκήσεις με βάση ιστοριογραφικά κείμενα:** κριτική παρουσίαση, αξιολόγηση διαφορετικών ερμηνειών κ.λπ.
- **Συγκρότηση σημειώσεων και περίληψης** (με βάση προφορικό ή γραπτό λόγο).
- **Ασκήσεις για την ανάπτυξη της ιστορικής φαντασίας:** γραπτή εργασία με βάση υποθετικές ερωτήσεις (if questions).

Παραδείγματα γραπτών δραστηριοτήτων (2)

- **Περιγραφική εργασία:** π.χ. περιγραφή μάχης, επαναστατικών φάσεων κ.λπ.
- **Συνθετική εργασία:** με βάση πρωτογενείς ή / και δευτερογενείς πηγές.
- **Σύνθεση ερευνητικής εργασίας:** π.χ. συλλογή και ερμηνεία δεδομένων από αρχεία, βιβλιογραφία, μουσεία κ.λπ.
- **Κατασκευές:** σχεδιασμός χάρτη ή τοπογραφικού διαγράμματος, αναπαράσταση μνημείων ή κτιρίων, δημιουργία αφίσας, γελοιογραφίας κ.λπ.
- **Δημιουργία επικοινωνιακών κειμένων με βάση πηγές:** π.χ. εφημερίδα, επιστολή, άρθρο κ.λπ.
- **Μεταφορά δεδομένων από ένα είδος πηγής σε άλλο:** π.χ. συγγραφή κειμένου με βάση στατιστικούς πίνακες ή συγκρότηση πινάκων με βάση πηγές.

Παραδείγματα προφορικών δραστηριοτήτων (1)

- **Συμπληρωματική προφορική εξέταση:** για όσους έχουν δυσκολίες με το γραπτό λόγο.
- **Ερωτήσεις κατανόησης:** π.χ. τι είναι η «ρηματική διακοίνωση»;
- **Ερωτήσεις αφομοίωσης.**
- **Ερωτήσεις ανάλυσης, σχολιασμού και ερμηνείας.**
- **Ερωτήσεις προβληματισμού:** απαντήσεις με διατύπωση υποθέσεων.

Παραδείγματα προφορικών δραστηριοτήτων (2)

- **Σύντομη αφήγηση.**
- **Παρουσίαση πορισμάτων εργασίας.**
- **Διαλογική παρουσίαση θέσεων – συζήτηση.**
- **Υπόδυση ρόλων – δραματοποίηση.**

Οι γραπτές ερωτήσεις στο μάθημα της Ιστορίας

- **Ερωτήσεις κλειστές / αντικειμενικού τύπου:** αξιολόγηση μαθητών σε ευρεία ύλη, κατάλληλες για έλεγχο ρουτίνας, ανάκληση γνώσεων, αναγνώριση στοιχείων, πρωταρχική κατανόηση.
- **Ερωτήσεις σύντομης απάντησης / συγκλίνουσες:** κατάλληλες για έλεγχο κατανόησης, εντοπισμό ομοιοτήτων – διαφορών, υπολογισμό – εκτίμηση.
- **Ερωτήσεις ανοιχτές / αποκλίνουσες:** κατάλληλες για την οικοδόμηση ιστορικής / κριτικής σκέψης, εστίαση στη διαμόρφωση επιχειρημάτων και προσωπικής άποψης με βάση την επεξεργασία υλικού → συνδέονται με τη διαδικαστική γνώση.
- **Ερωτήσεις ψευδοανοιχτές:** προϋποθέτουν οριστικές και σωστές απαντήσεις και συνδέονται με τη δηλωτική γνώση.

Παράδειγμα ανοιχτής ερώτησης

Για να διευκολύνεται η διαμόρφωση ικανοποιητικών απαντήσεων στις ανοιχτές ερωτήσεις (κυρίως σε αυτές που θέτουν προβλήματα, διλήμματα κ.λπ.) μπορεί να χρησιμοποιούνται οι λεγόμενες «ερωτήσεις – θήλαστρα» / τροφοδότες (feeder questions).

Παράδειγμα:

- Με βάση τις πηγές Χ, Υ, Ζ και τις ιστορικές γνώσεις σας να περιγράψετε και να εξηγήσετε τις επιτυχίες και τις αποτυχίες του κινήματος “Home Rule” στην Ιρλανδία μεταξύ 1912 – 1921.
 - Να περιγράψετε τις προσπάθειες να καθιερωθεί το “Home Rule” στην Ιρλανδία από το 1912 μέχρι το 1921.
 - Γιατί οι Ιρλανδοί εθνικιστές κατάφεραν περισσότερα σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια;
 - Με ποιους τρόπους αξιοποίησαν την επιτυχία τους;
 - Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα των ενεργειών των εθνικιστών;

Οι προφορικές ερωτήσεις στην τάξη (1)

- **Συνήθεις πρακτικές εκπαιδευτικών:**
ερωτήσεις ανάκλησης γνώσεων, ελέγχου κατανόησης και αφομοίωσης, πεζές, διεκπεραιωτικές, που δεν προκαλούν το ενδιαφέρον ούτε προωθούν την ερευνητική μάθηση (όλες οι απαντήσεις είναι ήδη γνωστές) – δεν αφήνουν αρκετό χρόνο για απάντηση, δεν αξιοποιούν τα λάθη.

Οι προφορικές ερωτήσεις στην τάξη (2)

- **Ερωτήσεις που εστιάζουν στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης** (βαθύτερη κατανόηση, ικανότητα αιτιολόγησης, εφαρμογή της γνώσης σε άλλα θέματα, επίλυση προβλημάτων κ.λπ.):
 - άντληση πληροφοριών από πηγές με αξιοποίηση προηγούμενης γνώσης και ιστορικού πλαισίου (being out and stepping in).
 - κατανόηση οπτικής, απόψεων, ιδεών (being in and moving through).
 - συσχέτιση πληροφοριών με προσωπικές εμπειρίες μαθητών (being in and stepping out).
 - συσχέτιση με άλλες πηγές – αξιολόγηση – εξαγωγή συμπερασμάτων – εφαρμογή γνώσης (stepping out and going beyond).

Παραδείγματα ερωτήσεων για την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης (1)

- Ερωτήσεις κατά τη διάρκεια συζητήσεων στην τάξη:
 - Διασαφήνισης:
 - Θα μπορούσες να προσθέσεις κάτι πάνω στο θέμα;
 - γιατί το λες αυτό;
 - τι εννοείς;
 - Για τον προσδιορισμό της κύριας άποψης – οπτικής:
 - ας δούμε αν το κατάλαβα σωστά: αυτή είναι η άποψή σου;
 - θεωρώ πως η άποψή σου είναι πως... Έχω δίκιο;
 - αυτή ακριβώς είναι η θέση σου;

Παραδείγματα ερωτήσεων για την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης (2)

– Για την αναζήτηση αιτίων:

- Θα μπορούσες να μας πεις περισσότερα για τους λόγους που σε κάνουν να πιστεύεις αυτό το πράγμα;
- Θα μπορούσες να μας δώσεις περισσότερες λεπτομέρειες...
- για ποιο λόγο το υποστηρίζεις αυτό;
- πού μπορείς να στηρίξεις αυτά που λες;

Παραδείγματα ερωτήσεων για την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης (3)

– Για τον προσδιορισμό σχέσεων αιτίου – αποτελέσματος:

- Θα μπορούσες να εκθέσεις λεπτομερέστερα τις σχέσεις αιτίου – αποτελέσματος;
- δέχεσαι ότι... θεωρείς ότι...;
- Θα χρειάζονται επαρκέστερη τεκμηρίωση; Πού θα μπορούσες να την αναζητήσεις;
- πώς ενισχύει αυτό το στοιχείο το συμπέρασμά σου;
- ποια σχέση έχει αυτό με το συμπέρασμά σου;

Παραδείγματα ερωτήσεων για την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης (4)

– Για την αποσαφήνιση της σημασίας:

- με ποια ακριβώς σημασία χρησιμοποιείς αυτή τη λέξη (αυτόν τον όρο);
- θα μπορούσες να δώσεις ένα παράδειγμα για...;
- θα μπορούσε αυτό να αποτελέσει ένα παράδειγμα για...;
- τι εννοείς με το...;
- με το... εννοείς...;

Παραδείγματα ερωτήσεων για την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης (5)

- Μέσω της ανάθεσης εργασιών: ερωτήσεις ή ασκήσεις που υποβοηθούν την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης
 - εξήγησε πώς / γιατί...
 - πού και πώς διαφέρουν ή μοιάζουν;
 - πώς θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί..., για να...;
 - πώς γνωρίζεις ότι...;
 - πώς συνδέεται... με ό,τι γνωρίζουμε ήδη; πώς μπορεί να έχει... εφαρμογή στην καθημερινή ζωή;
 - αν είναι αλήθεια ότι..., τι άλλο μπορεί να είναι αλήθεια;

Παραδείγματα ερωτήσεων για την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης (6)

- κάνε ένα κατάλογο αιτίων με βάση εκφράσεις που αρχίζουν με «γιατί» ή «επειδή»
- κάνε ένα διάγραμμα της συλλογιστικής πορείας σου στην περίπτωση...
- πες / γράψε με δικά σου λόγια...
- ποιες είναι οι συνέπειες του...;
- ποια είναι τα ισχυρά και ποια τα αδύνατα σημεία του...;
- τι γνωρίζουμε ήδη για...;
- ποια νομίζεις ότι είναι τα αίτια για...; Γιατί;
- τι σημαίνει...;

Παραδείγματα ερωτήσεων για την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης (7)

- ποιο θα μπορούσε να είναι ένα αντεπιχείρημα για...;
- βρες ένα νέο παράδειγμα για...
- με ποιον άλλο τρόπο θα μπορούσες να δεις...;
- τι θεωρείται εδώ, χωρίς να λέγεται ρητά, ότι ισχύει;
- ποιες διαφορές εντοπίζεις μεταξύ... και...;
- ποια θα ήταν η αντίθετη άποψη για...;
- τι θα μπορούσε να συμβεί αν...; Εντόπισε το «σημείο καμπής» στην εξέλιξη των γεγονότων
- γιατί νομίζεις ότι...;
- γιατί είναι σημαντικό ή ενδιαφέρον ότι...;

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δημήτρης Κ. Μαυροσκούφης. «Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος της Ιστορίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (με εφαρμογές). Η αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα της Ιστορίας: παραδοσιακές και εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης - Περιεχόμενα προφορικής και γραπτής αξιολόγησης - Τεχνικές ερωτήσεων». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS223/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δώρα Σεϊτανίδου
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

